

Seznam publikacij Založbe ZRC, ki jih bomo predstavili na četrti redni novinarski konferenci v letu 2020. Ta bo v ponedeljek, 21. septembra 2020, ob 11. uri v Atriju ZRC.

Naslov: **Črni plamen. Požig Narodnega doma v Trstu**

Avtorja: Ivan & Zoran Smiljanić

Leto: 2020

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Inštitut za kulturne in spominske študije

Soizdajatelj: Zavod Primorski dnevnik

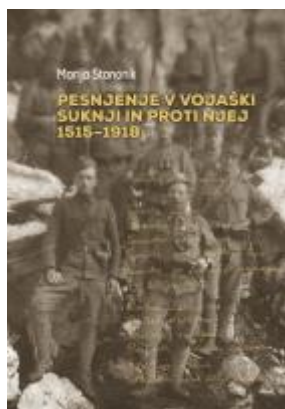
ISBN: 978-961-05-0279-1

Specifikacija: trda vezava • 21 × 29,7 cm • 120 strani

Cena: 19,00 EUR

Strip je kombinacija izmišljenih oseb in dogodkov ter zgodovinskih dejstev, povezanih s požigom Narodnega doma v Trstu 13. julija 1920 in je obeležba stoletnice dogodka. Junaka sta izmišljena mlada fanta, Slovenec Josip Furlan in Italijan Giuseppe Pazzi, ki odraščata na realnem zgodovinskem ozadju v Trstu ob začetku dvajsetega stoletja. Skozi njune oči spremljamo Trst, ko je bil še del Avstro-Ogrske monarhije, naraščajoče napetosti med italijansko in slovensko-hrvaško skupnostjo, izbruh prve svetovne vojne in njene posledice, razpad avstro-ogrske monarhije, nastanek nove jugoslovanske države, politična mešetarnjenja velikih sil, nastanek in vzpon fašizma, kot vrhunec pa požig Doma, ki še danes osuplja z brutalnostjo in histerijo tistega usodnega večera. V tej "kristalni noči italijanskega fašizma" izpostavljammo manj znane dogodke in usode, ki so spletli tragično prelomnico, po kateri se je vse spremenilo.

Naslov: **Pesnjenje v vojaški suknji in proti njej 1515–1918**

Avtorica: Marija Stanonik

Leto: 2020

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Inštitut za slovensko narodopisje

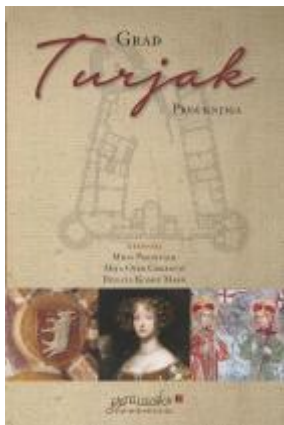
ISBN: 978-961-05-0456-6

Specifikacija: trda vezava • 23,5 × 18 cm • 512 strani

Cena: 28,00 EUR

Zgodovinski kontekst pričujoče monografije se nanaša na čas, ko je bila večina slovenskega etničnega ozemlja od okrog leta 1500 do poraza Avstro-Ogrske v prvi svetovni vojni 1914–1918 pod habsburško dinastijo. Uokvirjajo jo prve tiskane vrstice iz slovenske puntarske pesmi v kmečkem uporu leta 1515 do pesmi o tragičnem uporu slovenskih črnovojnikov z Antonom Hafnerjem na čelu v Judenburgu leta 1917. Medtem ko prvo poglavje obravnava pesnjenje na vojne in vojaške teme v petih stoletjih, se drugo omejuje na samo pet let prve svetovne vojne. Nanjo se je odzvalo vsaj 70 različnih avtorjev z okroglo 1000 pesmimi. Njihovo geografsko obzorje sega na bojišča južne in vzhodne Evrope. Med njimi je bil na primer doslej popolnoma spregledan Vid Ambrožič. Zdržema je preživel sedem let v vojaški suknji, tri leta kot nabornik in nato kot vojak v prvi svetovni vojni. Ves čas je zvesto sledil vojnemu dogajanju in o njem napisal okrog 270 pesmi. V njegovih pesmih se kot strašljiv motiv pojavi lakota. Protiutež te pesniške motivike je motiv Slovenske krajine, ki je bila kot današnje Prekmurje priključena prvi Jugoslaviji oziroma ozemlju današnje Slovenije.

Naslov: **Grad Turjak**

Uredili: Miha Preinfalk, Mija Oter Gorenčič, Renata Komić Marn
Leto: 2020
Zbirka: Castellologica Slovenica 2
Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC
Izdajatelj: Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta • Zgodovinski inštitut Milka Kosa
ISBN: 978-961-05-0448-1
Specifikacija: trda vezava • 19 × 27 cm • 638+620 strani • dva zvezka, ilustirano
Cena: 89,00 EUR

Avtorji prispevkov: Mojca Arh Kos, Ines Babnik, Matjaž Bizjak, Boris Golec, Stane Granda, Damijan Guštin, Boris Hajdinjak, Renata Komić Marn, Miha Kosi, Maja Lozar Štamcar, Katja Mahnič, Mija Oter Gorenčič, Robert Peskar, Katarina Predovnik, Miha Preinfalk, Tadeja Primožič, Igor Sapač, Peter Štih, Edo Škulj, Barbara Žabota, Irena Žmuc

Druga knjiga iz zbirke Castellologica Slovenica, skupnega projekta Zgodovinskega inštituta Milka Kosa ZRC SAZU in Umetnostnozgodovinskega inštituta Franceta Steleta ZRC SAZU, je posvečena gradu Turjak. Interdisciplinarno zasnovana monografija predstavlja turjaški grad kot eno najpomembnejših in najbolj prepoznavnih grajskih arhitektur v slovenskem prostoru pa tudi v širši regiji. Obravnavane so zgodovinske okoliščine nastanka grajske stavbe v srednjem veku in najstarejše omembe gradu v zgodovinskih virih, rodbina Auersperg kot edina lastnica gradu v vsej njegovi dolgi zgodovini (delovanje rodbine na Turjaku in v slovenskem prostoru ter njen pomen v slovenski zgodovini), stavbni razvoj gradu do današnjega časa, njegova nekdanja oprema ter usoda stavbe med drugo svetovno vojno in po letu 1945. Podrobno so predstavljeni tudi okolica gradu, trg Turjak, bližnja cerkev sv. Ahaca, turjaški arhiv in njegovi slovenski dokumenti, nastanek župnije Turjak ter vpetost gradu in njegovih nekdanjih prebivalcev v lokalno skupnost in njen zgodovinski spomin. Poglobljeno napisani prispevki so obogateni tudi s kvalitetnim slikovnim gradivom, ki v veliki meri izhaja iz zasebnih arhivov.

Naslov: **Kartografski zakladi slovenskega ozemlja / Cartographic Treasures Of Slovenian Territory**

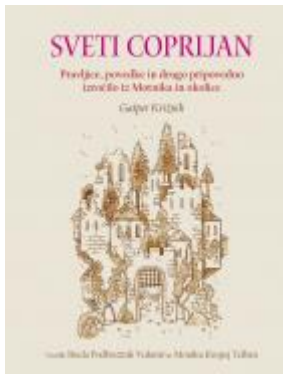

Avtorji: Primož Gašperič, Renata Šolar, Matija Zorn
Leto: 2020
Jezik: angleški • slovenski

Založnik: Založba ZRC
Izdajatelj: Geografski inštitut Antona Melika
Soizdajatelj: Narodna in univerzitetna knjižnica
ISBN: 978-961-05-0426-9
Specifikacija: trda vezava • 28 × 38 cm • 132 strani
Cena: 34,00 EUR

Monografija predstavlja bogastvo zgodovinskih kartografskih upodobitev slovenskega ozemlja. Razdeljena je na besedilni in slikovni del. V besedilnem delu so predstavljeni zgodovina evropske kartografije do konca 19. stoletja, kartografski prikazi slovenskega ozemlja do začetka 20. stoletja ter zemljevidi kot kulturna dediščina. Slikovni del monografije pa prinaša kronološki prikaz pomembnejših zgodovinskih zemljevidov slovenskega ozemlja. Format knjige omogoča odličen prikaz zemljevidov od srede 16. stoletja, ko so nastala prva samostojna kartografska dela današnjega slovenskega ozemlja, do začetka 20. stoletja, ko se kartografija razvije v sodobno vedo. Namen monografije je opis in prikaz bogate slovenske kartografske dediščine.

Naslov: Sveti Coprijan. Pravlјice, povedke in drugo pripovedno izročilo iz Motnika in okolice

Zapisal: Gašper Križnik
Uredili: Breda Podbrežnik Vukmir, Monika Kropelj Telban
Leto: 2020
Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC
Izdajatelj: Inštitut za slovensko narodopisje
Soizdajatelj: Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik
ISBN: 978-961-05-0449-8
Specifikacija: trda vezava • 21,5 × 28 cm • 456 strani
Cena: 28,00 EUR

Znanstvena monografija v komentirani in s spremnim besedilom opremljeni izdaji predstavlja pripovedno izročilo, ki ga je proti koncu 19. stoletja v osrednjem slovenskem prostoru zbral preprost čevljar in trgovec iz Motnika – Gašper Križnik. Dragocen in doslej še neizkoriščen vir pravljic in povedk je po več kot stopetdesetih letih zdaj končno umeščen na zemljevid nesnovne dediščine in v mednarodni prostor.

Naslov: Pošten bodi in delaj. Folklorne in spominske pripovedi iz župnij Šentjošt in Lučine

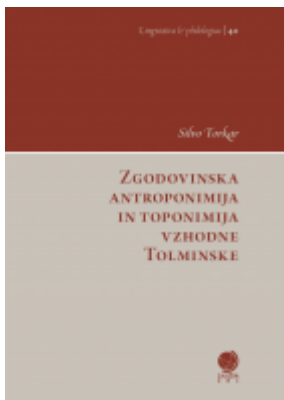

Avtorja: Tone Košir, Milena Iglčar
Leto: 2020
Zbirka: Glasovi 53
Jezik(i): slovenski

Založnik: Založba ZRC
Izdajatelj: Inštitut za slovensko narodopisje
ISBN: 978-961-05-0465-8
Specifikacija: trda vezava • 14 × 20,5 cm • 326 strani
Cena: 24,00 EUR

V 53. številki zbirke Glasovi je objavljenih 434 povedk iz sosednjih župnij Lučine in Šentjošt nad Horjulom, ki imata skupaj blizu 1400 prebivalcev. Na stičišču obeh župnij je zaselek Suhi Dol, kjer smo zbrali dobrih 300 povedk. Prvi zapisi so nastali že pred letom 1955, zadnja leta smo jih veliko tudi posneli. Večina jih je zapisanih v narečju, le slaba desetina v knjižnem jeziku. Pripovedi okoli 50 pripovedovalcev so razvrščene v 10 poglavij. Vsebinsko povedk in drugih pripovedi kaže na trdo življenje in delo ljudi vseh slojev in starosti, ki pa niso zapirali vrat siromakom in beračem, za katere se je vselej našel kos kruha, čeprav ga nikoli niso imeli v preobilju. Stiki s posebnosti, siromaki in kramarji se odražajo tudi v številnih z njimi povezanih pripovedmi, med katerimi je veliko anekdotičnih in šaljivih. Močno jih je prizadela druga svetovna vojna in čas po njej. Tedanje razmere so našle odziv v pripovedih, zbranih v zgodovinskem poglavju naše knjige. V legendnih in etnoloških povedkah se odraža močna vera in medsebojno povezovanje ob praznikih in običajih. Knjigo poživljajo lepe ilustracije prizadevnih risark, ki so tako ali drugače povezane s Suhim Dolom.

Naslov: **Zgodovinska antroponimija in toponimija vzhodne Tolminske**

Avtor: [Silvo Torkar](#)
Leto: 2020
Zbirka: [Linguistica et philologica 40](#)
Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC
Izdajatelj: [Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša](#)
ISBN: 978-961-05-0464-1
Specifikacija: trda vezava • 16,8 × 24 cm • 325 strani
Cena: 24,00 EUR

V monografiji je obravnavanih 194 še prisotnih in 88 izumrlih vzhodnotolminskih priimkov ter imena 45 vzhodnotolminskih naselij in 82 njihovih zaselkov. Območje obravnave obsega Baško dolino z Ljubinjem, Bukovo z Zakojco, Šentviško planoto s Policami, obe Trebuši, Slap ob Idrijci in Idrijo pri Bači. Namen antroponimskega dela raziskave je bil ugotoviti, kdaj in kako so se na obravnavanem območju formirali priimki, kako so se v stoletjih zaradi glasovnega razvoja spreminjali, kako so zaradi teh sprememb in ob poknjiženju nastale njihove nove različice. Slabi dve tretjini danes živih avtohtonih priimkov je bilo izpričanih že v virih 1515–1523, ostala tretjina pa se je pojavila z redkimi izjemami že do konca 16. stoletja.

Večina naselbinskih imen je nastala s tranonimizacijo iz ledinskih, gorskih, vodnih in stanovniških imen. S pomensko-motivacijskega vidika so imena naselij nastala iz geografskih pojmov (26), iz rastlinskih imen (5), s človekovo prisotnostjo pa je povezanih 12 imen. Imena zaselkov pa so nastala iz geografskih pojmov, rastlinskih imen in imen živali (54), 13 je povezanih s človekovo dejavnostjo in še 8 je izpeljanih iz osebnih imen, med njimi vsaj 6 predkrščanskih.

Naslov: **V ospredje. Pionirke v slovenski arhitekturi in oblikovanju / To the Fore. Female Pioneers in Slovene Architecture and Design**

Uredila: [Helena Seražin](#)
Leto: 2020
Jezik: angleški • slovenski

Založnik: Založba ZRC
Izdajatelj: [Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta](#)
Soizdajatelj: [Center arhitekture Slovenije](#)
ISBN: 978-961-05-0277-7

Specifikacija: mehka vezava • 15 × 21 cm • 293 strani
Cena: 25,00 EUR

Avtorji prispevkov: [Andreja Benko](#), [Tina Boc](#), [Alenka Di Battista](#), [Polona Filipič](#), [Darja Grum Maček](#), [Larisa Kazič](#), [Andraž Keršič](#), [Maja Kržišnik](#), [Špela Kuhar](#), [Martina Malešič](#), [Tamara Mateša](#), [Katarina Mohar](#), [Špela Nardoni Kovač](#), [Sabina Ravnikar](#), [Helena Seražin](#), [Eva Simonič](#), [Tanja Simonič Korošak](#), [Barbara Viki Šubic](#), [Barbara Vodopivec](#), [Metka Vrhunc](#), [Damjana Zaviršek Hudnik](#), [Bogo Zupančič](#)

Monografija, ki sta jo pripravila Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU in Center arhitekture Slovenije v sodelovanju številnih avtorjev iz različnih inštitucij, temelji na gradivu, zbranim za niz štirih razstav, ki so bile v letih 2016–2019 najprej predstavljene v Galeriji Dessa, z namenom osvetliti življenje in delo spregledanega dela slovenskega arhitekturnega ustvarjanja. V knjigi je predstavljenih štiridesetih ustvarjalk, od prvih predvojnih diplomantk do povojnih generacij, ki so s svojimi deli in dosežki na različnih področjih arhitekture, gradbeništva in oblikovanja orale ledino za mlajše rodove stanovskih kolegic. Posvečena je torej pionirkam, ki so aktivno sodelovale pri snovanju, oblikovanju in označevanju prostora svojega časa. Bile so neme spremljevalke v senci poklicno bolj uveljavljenih in znanih profesorjev, sodelavcev, očetov ali soprogov, tako da je še danes težko določiti njihov dejanski delež v snovanju in

realizaciji prenekatero slovenske arhitekturne mojstrovine, od Plečnikovih tržnic do Ravnikarjevega Trga republike.

Naslov: **Umetnost na stičišču kultur. Umetnostnozgodovinski oris mestne občine Nova Gorica**

Uredila: Helena Seražin

Leto: 2020

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta

ISBN: 978-961-05-0455-9

Specifikacija: mehka vezava • 16 × 21 cm • 208 strani

Cena: 15,00 EUR

Avtorji prispevkov: Branko Marušič, Vesna Krmelj, Klavdija Figelj, Gorazd Bence, Helena Seražin, Mija Oter Gorenčič, Barbara Vodopivec, Andreja Rakovec, Katarina Mohar, Franci Lazarini, Tina Košak, Katarina Brešan

Bogato ilustriran oris umetnosti na Goriškem od srednjega veka do današnjih dni vsebuje najnovejša spoznanja o najlepših in najpomembnejših umetnostnih spomenikih na območju Mestne občine Nova Gorica (MONG). Zaradi obsežnega kazala imen in krajev na koncu knjige ter shematičnega zemljevida MONG na zavihku ga lahko bralci uporabljajo tudi kot umetnostni vodnik. Velik del knjige je posvečen arhitekturi in umetnosti po drugi svetovni vojni povsem na novo zgrajenega obmejnega mesta Nova Gorica, ki je leta 2018 praznovalo sedemdesetletnico obstoja. Daljše uvodno besedilo o zgodovini Goriške in nastanku Nove Gorice je napisal dolgoletni sodelavec novogoriške Raziskovalne postaje ZRC SAZU dr. Branko Marušič, doc. dr. Helena Seražin pa uvodno besedilo o umetnosti na Goriškem. Druga besedila za knjigo so prispevali skoraj vsi sodelavci Umetnostnozgodovinskega inštituta Franceta Steleta ZRC SAZU v sodelovanju s kustosi Goriškega muzeja Kromberk – Nova Gorica in sodelavcem z Oddelka za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Mariboru.

Naslov: **Snemanje in arhiviranje ljudske glasbe. Strokovni priročnik / Népzene rögzítése és archiválása. Szakmai kézikönyv**

Uredila: Rebeka Kunej

Leto: 2020

Jezik: madžarski • slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Glasbenonarodopisni inštitut

ISBN: 978-961-05-0463-4

Specifikacija: mehka vezava • 21 × 21 cm • 100 strani

Avtorji prispevkov: Marija Klobčar, Drago Kunej, Rebeka Kunej, Anja Serec Hodžar, Urša Šivic

Publikacija se osredotoča na najpomembnejše vidike terenskega raziskovanja, dokumentiranja, arhiviranja in zaščite ljudskoglasbene dediščine: zajema temeljne napotke za terensko delo, nudi osnove glasbene in besedilne transkripcije ter opozarja na pravilno ravnanje in hranjenje unikatnega terenskega gradiva, predvsem zvočnega in pisnega. Njen namen je nagovoriti tiste, ki se ljubiteljsko ukvarjajo z odkrivanjem ljudske inštrumentalne glasbe in pesmi, jim pomagati s priporočili pri njihovem delu ter jih ozavestiti ne le o pomenu odkrivanja in zbiranja ljudske glasbe na terenu, temveč tudi o (o)hranjenju zbranega terenskega gradiva. Dvojezični slovensko-madžarski strokovni priročnik Snemanje in arhiviranje ljudske glasbe / Népzene rögzítése és archiválása je rezultat projekta »Folk Music Heritage: Odkrivanje, obdelava in diseminacija skupne dediščine ljudske glasbe«, izveden v okviru čezmejnega sodelovanja Interreg V-A Slovenija Madžarska v letih 2018–2021.

Naslov: **István Széchenyi. Iz vizije v dejanja**

Uredil: Gregor Antoličič

Leto: 2020

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Zgodovinski inštitut Milka Kosa

Soizdajatelj: Balassijev inštitut / Balassi Intézet

ISBN: 978-961-05-0451-1

Specifikacija: internetna objava • pdf • 61 strani

Avtorji prispevkov: [Darja Kerec](#), [Andrej Hozjan](#), [Gregor Antoličič](#), [Péter Halmai](#)

Monografija v slovenski prostor prinaša zgodbo o izjemno pomembnem madžarskem politiku, gospodarstveniku in narodnem buditelju. Podobno kot pri drugih narodih je dolgo 19. stoletje tudi pri Madžarih na dan naplavilo pomembne posameznike, ki so pripomogli k razvoju moderne nacionalne zavesti. Medtem ko je verjetno med Slovenci bolj poznano ime madžarskega politika Lajosa Kossutha, je bil prav tako pomembna gonilna sila madžarskega nacionalnega razvoja prav István Széchenyi. Kako pomemben je bil njegov vpliv na madžarsko zgodovino dokazujejo prav besede Kossutha, ki je svojega političnega nasprotnika Széchenyija opisal kot »največjega Madžara«. Pri pričujoči monografiji so sodelovali štirje zgodovinarji, trije slovenski in eden madžarski. Osrednji del knjige tvorita poglavji o Széchenyijevi življenjski poti, politični karieri in gospodarskemu delovanju. Tako uvodno poglavje o plemiški rodbini Széchenyi in njihovih posestih na Slovenskem, kot tudi zadnje poglavje o odnosu med Madžari in cesarjem Francem Jožefom pa monografijo postavljata v daljši časovni lok ter tako omogočata boljše razumevanje delovanja in daljnosežnega vpliva Istvána Széchenyija na madžarsko zgodovino.

Naslov: **Zgodbe iz konzerve. Zgodovine predelave in konzerviranja rib na severovzhodnem Jadranu**

Uredili: Iva Kosmos, Tanja Petrović, Martin Pogačar

Leto: 2020

Zbirka: Kulturni spomin

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Inštitut za kulturne in spominke študije

ISBN: 978-961-05-0458-0

Specifikacija: mehka vezava • 14,5 × 20,5 cm • 304 strani • ilustrirano

Cena: 19,00 EUR

Avtorji prispevkov: [Marija Borovičkić](#), [Ulf Brunnbauer](#), [Veronika Gamulin](#), [Srečko Gombač](#), [Alenka Janko Spreizer](#), [Dunja Janković](#), [Heike Karge](#), [Iva Kosmos](#), [Tanja Petrović](#), [Martin Pogačar](#), [Nataša Rogelja Caf](#), [Julijano Sokolić](#), [Inge Solis](#), [Lea Vene](#)

Prispevki v knjigi na različne načine obravnavajo ribjo konzervo in skozi industrijo predelave rib na Jadranu. Ta industrija je vplivala na demografijo, način življenja, logiko dela in razmerja med delom in prostim časom ter na biografije in spomine delavk in delavcev. Pri tem je bila v zadnjih desetletjih predmet transformacij, relokacij, razkroja, ki so posledica deindustrializacije in spremljajočih sistemskih sprememb.

Avtorice in avtorji prispevkov zbranih v tej knjigi se osredotočajo na lokalne zgodovine tovarn ribjih konzerv, ki jih umeščajo v dva okvira: sinhroni, globalni okvir vzpona in padca industrije predelave ribe, v katerem je zgodovina jadranskih tovarn, zaradi njenega vpliva na demografijo obalnih mest, emancipacijo ženske delovne sile, in nenehnega konflikta s turizmom, primerljiva z zgodovino tovarn drugod po svetu; ter diahroni okvir propada ribje-predelovalne industrije, ki ga je mogoče opazovati in raziskovati v okviru še vedno nedokončanega procesa deindustrializacije jadranske obale z vsemi posledicami, ki jih ta prinaša.